

תוכן עניינים

1. מבוא.....
- פרק ראשון: המתח בין תכלית פקודת פשיטת הרגל לבין זכאות למזונות
תכלית הליך פשיטת הרגל
2. גביית חובות בהוצל"פ.....
3. תכלית הליך פשיטת רגל.....
חוב מזונות
4. ייחודו של חוב המזונות על פני חובות אחרים.....
5. מזונות קטינים - שעור המזונות.....
6. מזונות בת זוג.....
7. השיקולים למתן צו כינוס לחייב שלו חוב בגין אי תשלום פסק מזונות.....
8. בדיקת שאלת שקול הדעת שעל בימ"ש להפעיל במתן צו כינוס לחייב שלו חוב מזונות.....
9. מהו המועד בו על ביהמ"ש לבחון את תום לב החייב.....
10. כיצד נבחן תום לב.....
חלק שני: הליכים לאחר צו הכינוס
ההבדל בין חוב עבר לבין חוב עתיד
11. לשון החוק.....
12. הטעם המהותי להבחנה בין חוב מזונות העבר לבין חוב מזונות ההווה והעתיד.....
12. חוב מזונות העבר – דין קדימה.....
12. חוב מזונות ההווה ועתיד – הליך קציבת המזונות.....
13. משמעותו של הליך קציבת המזונות.....
14. האם ניתן לגבות את הקצבת המזונות בהליכי הוצל"פ.....
חלק שלישי : הפטר
14. על איזה חוב מזונות ניתן לקבל הפטר.....
15. לאיזו ערכאה הסמכות לתת הפטר.....
16. הנסיבות בהן יתן בימ"ש הפטר לחוב מזונות.....
18. חלק רביעי: האם פשיטת רגל מהווה כלי להתחמקות מתשלום מזונות.....
19. האם מבטיחה פקודת פשיטת הרגל את זכויות הקטין הזכאי למזונות.....
20. סיכום.....

מבוא

עפ"י נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה שפורסמו בישראל נמצא במגמת עלייה. כך למשל שיעור הזוגות שהתגרשו בשנת 2010 עמד על 10,466 ואלו ב- 2015 התגרשו 14,487 זוגות. בשנת 2005 עמד שיעור המתגרשים מתוך 1,000 זוגות נשואים על 8.5 ואלו ב- 2015 עומד שיעור המתגרשים מתוך 1,000 זוגות נשואים על 8.6.¹

גם במספר הבקשות למתן צו כינוס נכסים בהליכי פשי"ר חלה בשנים האחרונות עלייה, ואף עליה משמעותית מאד. בשנת 2015 עמד מספר התיקים שבטיפול, לאחר שניתן בהם צו כינוס, על 50,296 תיקים, ואילו בשנת 2014, עמד מספר התיקים על 43,185 תיקים, ובשנת 2013 על 36,721 תיקים. מדובר בעלייה של כ-16% בהשוואה לשנת 2014 ועלייה של כ-37% בהשוואה לשנת 2013. בתוך שלוש שנים עלה מספר התיקים בכ-69% (29,725 תיקים פעילים לאחר צו כינוס בשנת 2012) ובמהלך חמש שנים העלייה מתבטאת בשיעור של כ-185% (17,645 תיקים פעילים בשנת 2010).²

עבודה זו תדון בנקודת ההשקה בין הליך הגירושים לבין הליך פשיטת הרגל. לעתים קרובות נפסקים במסגרת הליך הגירושים תשלומי מזונות לטובת קטינים או לטובת בת זוג. תכלית פסיקת המזונות זו היא להבטיח את מילוי צורכיהם של התלויים במי שכנגדו נפסקה חובת תשלום המזונות (להלן: החייב). באם אותו חייב נכנס להליכי פשיטת רגל הרי הוא עושה כן במטרה כי בסופו של יום הוא יופטר מכל חוב כספי אותו צבר עד למועד מתן צו הכינוס. באם בין חובותיו של החייב נמנה חוב מזונות, ממילא שני מנגנונים אלה של תשלום מזונות ושל פשיטת רגל נמצאים במתח מובנה. בעבודה זו אנסה לבחון האם הליך פשיטת הרגל מהווה כלי להתחמקות מתשלום מזונות. במסגרת זו אנסה לבחון גם את השאלה עד כמה מבטיחה פקודת פשיטת הרגל את זכויות הקטין הזכאי למזונות.

החלק הראשון בעבודה ידון בהליכים עד למתן צו כינוס הנכסים בפשיטת הרגל. במסגרת זו אעמוד על תכליתו של הליך פשיטת הרגל, בין היתר תוך השוואת הליך זה להליכי ההוצאה לפועל, על תכלית החיוב במזונות, וייחודו של חיוב זה, ועל השקולים למתן צו כינוס נכסים כנגד חייב, שבין חובותיו מצוי חוב בגין אי תשלום מזונות בהן חויב.

החלק השני בעבודה ידון בעניינים שונים המתייחסים לחוב מזונות בתקופה שלאחר מתן צו הכינוס, ובו אדון בהבדל בין חוב מזונות שנוצר עד למתן צו הכינוס ובין חוב מזונות שנוצר לאחר מתן צו הכינוס, וכן אדון בהליך של קציבת מזונות, מטרתו ואופן אכיפתו.

החלק השלישי בעבודה ידון במתן הפטר לפושט רגל בגין חוב מזונות, אברר מהו חוב המזונות לגביו נתון לבימ"ש שיקול דעת ליתן הפטר לחייב, ומהם התנאים למתן הפטר כנ"ל.

החלק הרביעי בעבודה יעסוק בדין הרצוי. במסגרת זו אבדוק האם מהווה הליך פשיטת הרגל כלי להתחמקות מתשלום מזונות, והאם באיזון בין הליך פשיטת הרגל לבין מוסד המזונות, נעשה איזון ראוי על מנת להבטיח את זכויות הקטין הזכאי למזונות.

¹ אתר הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בכתובת http://www.cbs.gov.il/reader/cw_usr_view_SHTML?ID=633 כניסה אחרונה 20.3.18

² אתר האפוטרופוס הכללי והכונס הרשמי בכתובת <http://www.justice.gov.il/Units/ApotroposKlali/Departments/The%20official%20receiver/statistics/Pages/pr2015.aspx> כניסה אחרונה 20.3.18

פרק ראשון: המתח בין תכלית פקודת פשיטת הרגל לבין זכאות למזונות

מאחר ועניינה של עבודה זו הוא חוב מזונות של פושט רגל, אתייחס תחילה בקצרה לשני המוסדות המשפטיים הנ"ל: תחילה אתייחס למוסד פשיטת הרגל ולאחר מכן אתייחס לייחודו של חוב המזונות.

תכלית הליך פשיטת הרגל

גביית חובות בהוצל"פ

הליך פשיטת הרגל הוא הליך שננקט בדרך כלל, כאשר הליכי הוצאה לפועל מתבררים כבלתי יעילים לנושים, ולחלופין כאשר החייב מבקש להיחלץ מ"סחרחורת" הליכי הוצאה לפועל.³

מנגנון הוצאה לפועל משמש כ"זרוע המבצעת של הרשות השופטת... ותפקידו הסטוטורי הוא להפוך את פסק הדין ממסמך משפטי עיוני שקובע זכויות וחובות ל נכס כלכלי מניב פירות".⁴ לחוק הוצאה לפועל שתי מטרות: המטרה הראשונה היא להעמיד לרשות הזוכה מנגנון מעשי ויעיל ובעל יכולת אכיפה, שיאפשר לו לגבות את פסה"ד שניתן לזכותו. הפסיקה קבעה כי זכותו של הזוכה לממש את פסק הדין שניתן לטובתו הינה חלק מזכות הקניין שלו, כאשר מנגנון מימוש מהיר ויעיל מגן על הקניין כראוי, בעוד שמנגנון איטי ומסורבל פוגע בקניינו של הזוכה.

המטרה השנייה של חוק הוצאה לפועל היא מטרה סוציאלית – מתן הגנה לחייב ומניעת הפיכתו לחסר יכולת ולנטל על החברה, עקב הפעלה לא מבוקרת של מנגנון הוצאה לפועל.⁵

על מנת לאפשר לזוכה לגבות את החוב, מעמיד חוק הוצאה לפועל לרשותו מגוון כלים, לרבות עיקול נכסי החייב, מינוי כונס נכסים על נכס מסוים שלחייב יש זכויות בו, מימוש הנכס ומכירתו, הטלת מגבלות שונות על החייב הנוגעות להחזקת דרכון, רישיון נהיגה או כרטיס אשראי, זימון החייב לחקירת יכולת על מנת שיחויב בתשלום החוב בתשלומים חודשיים, ובמקרים מסוימים, בהתקיים תנאים הקבועים בחוק, ניתן אף לבקש להורות על מאסרו של החייב.⁶

בכל הקשור להליכי גבייה בתיקי מזונות קובע חוק הוצאה לפועל, הסדרי גבייה ייחודיים. כך למשל הוסף לחוק האמור בתיקון 42 פרק שעניינו: "הוצאה לפועל במסלול מזונות – הוראת שעה", במסגרתו הוקנתה ללשכות הוצאה לפועל סמכות לפעול במקום הזוכה, ולנקוט ביוזמתן בהליכים כנגד החייב בתיק מזונות.⁷

הזוכים השונים המנהלים הליכים כנגד החייב באמצעות מערכת הוצאה לפועל, אינם מתאמים את פעולותיהם זה עם זה. כל זוכה הינו "שחקן עצמאי" שרשאי לפעול בעצמו, ללא קשר לזוכים האחרים. כך נוצר לעיתים קרובות מצב בו חייב שצבר חובות למספר רב של נושים (זוכים) מוצא עצמו מתמודד מול

³ ע"א 307/12 ישראל בלום נ' כונס הנכסים הרישמי (פורסם בנבו, 14.08.2012) סע' 13 לפסה"ד

⁴ שם, סע' 11 לפסה"ד

⁵ רע"א 4905/98 גמזו נ' ישעיהו, פ"ד נה(3) 360, 374-375 (2001).

⁶ ע.א 307/12 הע"ש 3 לעיל סע' 12 לפסה"ד

⁷ תיקון מס' 42 לחוק הוצאה לפועל והוראת שעה, משנת תשע"ג (אשר תחולתה מתאריך 1.2.2014 ועד לתאריך 1.2.2020)